РИГА

Рига је главни и највећи град Летоније. Налази на ушћу Западне Двине (Даугаве) у Ришки залив. Град у којем живи око 700.000 становника важна је лука на Балтичком мору, као и политички, економски и културни центар Летоније.

Град је основан 1021. године, а 1282. године прикључује се Ханзи, савезу трговачких цехова, који је успоставио трговачки монопол на Балтику. Историјски центар Риге уврштен је 1997. године на листу Светске културне баштине под заштитом УНЕСКО-а, пре свега због специфичне архитектуре у стилу сецесије и дрвене архитектуре, а 2014. године град ће бити европска престоница културе.

Порекло имена града није сасвим разјашњено. Неки сматрају да је назив настао од ливонске речи за природну луку, док други помињу да порекло води од речи за вршидбу, што наглашава њену улогу у трговини у овом делу Европе. Према трећој претпоставци, назив потиче од немачког назива за притоку Западне Двине, која се у њу уливала на месту данашњег града.

У близини данашњег града, још у II веку нове ере постојало је ливонско насеље. Трговина Викинга са остатком Европе условила је да се становништво које се најпре бавило рибарством и сточарством окрене трговини, пре свега занатских производа од дрвета, ћилибара и гвожђа. Трговачка функција града описана је у списима из XII века, који потврђују да су у граду постојала складишта кукуруза и лана.

Са немачким трговцима стиже и монах Мајнхард Зегебершки, са намером да покрсти паганско стаовништво и формира бискупију. Након неуспеха у покрштавању, папа Иноћентије III шаље Алберта и 500 крсташа да покрсте становништво. Бискуп Алберт започиње физичко утрвђивање града, али обезбеђује и јачање трговачке функције града прибављањем папских наредби да сви немачки трговци трговину на Балтику морају да обављају преко Риге. Ришки трговци тражили су већу независност од цркве, што су и испословали 1221. године, када су добили право да самостално управљају градом. Неспоразуми између

бискупа Алберта и грађанства су настављени, а договор је постигнут уз папску интервенцију 1225. године. Од тада град више не мора да плаћа таксу ришком бискупу и може да самостално бира управу града. Годину дана касније, бискуп Алберт освештао је ришку катедралу, данашњу катедралу Светог Јакова и основао школу при цркви Светог Ђорђа.

Године 1282. Рига постаје чланица Ханзеатске лиге. Ханза се развила из удружења трговаца у трговинско-политичку унију градова и места Северне Немачке и Балтика. Чланство у Ханзи допринело је како економској и политичкој стабилности, тако и развоју града. На крају XVI века, град је две деценије имао статус слободног царског града Светог римског царства, да би затим потпала под утицај Пољско-Литванске уније. Након Пољско-шведског рата (1621-1625.), град припада Шведској, у чијем саставу остаје до 1710. године. Тада град капитулира и припада Русији, али задржава одређене привилегије. Рига постаје важна лука и индустријски град Руског царства, а на почетку XX века Рига је по величини трећи град у царству, после Москве и Санкт Петербурга.

У току Првог светског рата у град су ушле немачке трупе, а Споразумом у Брест-Литовску 1918. године ова територија припала је Немачкој. Међутим, пораз Немачке у Првом светском рату омогућио је стварну независност не само Летонији, већ и Финској, Естонији, Литванији и Пољској. Између два светска рата, Рига се окреће Западној Европи, а Уједињено Краљевство и Немачка постају главни економски партнери. Године 1940. СССР је анектирао Летонију, а 1941. године град су окупирали немачки нацисти који су починили злочине над летонским Јеврејима. Совјетска Црвена армија у град је ушла 13. октобра 1944. године. Тада започиње и период интензивнијег досељавања руских радника, војних и службених лица, као и чланова њихових породица. Ово је довело до промене етничке структуре становништва и пада удела Летонаца у Риги на 36,5% до 1989. године. Крајем осамдесетих година прошлог века у Летонији јачају захтеви за обнављање независности и напуштање СССР, а главни протести одржавају се у Риги, код Споменика слободе, симбола летонске независности. Године 1991. Летонија поново постаје независна држава, а 2004. године придружује се Европској унији.

Историјски и географски центар Риге простире се на релативно малом простору на десној обали Западне Двине. Овде се налазе градске, државне, културне и образовне институције, као и најважније

туристичке знаменитости. Унутар некадашњег утврђења налазе се јединствени споменици средњовековне архитектуре, који су преживели два светска рата. У старом граду се налазе бројне занимљиве грађевине.

Најважније знаменитости старог дела Риге су: Ришки замак, Ришка катедрала, Црква Светог Јакова, Црква Светог Петра, Статуа Роланда, Кућа Црноглавих, Велика и Мала гилда, Кућа црне мачке, Барутна кула, Шведска капија. Изван старог дела града налазе се: Сат Лаима, Споменик слободе, парк Еспланаде, Главна пијаца, Спикери, ТВ торањ, и облакодер Саулес Акменс.

Поглед на Ригу са торња цркве Светог Петра

Ришки замак се налази на обали Западне Двине. Подигнут је 1330. године, а темељно је обновљен почетком XVI века. Замак је за време шведске владавине дограђиван и обнављан. Данас се у замку налази канцеларија председника Летоније, а познат је и по два музеја која се у њему налазе. То су Музеј националне историје Летоније и Музеј стране уметности.

Ришка катедрала изграђена почетком XIII века један је од симбола града и налази се на једном од највећих и главних градских тргова. Ова највећа средњовековна црква у прибалтичким републикама приказује уметничко наслеђе овог дела Европе. На грађевини се уочавају утицаји различитих стилова градње- романског, готичког и барокног. Оргуље са 6768 свирала посебна су вредност катедрале.

Црква Светог Јакова је мања од цркве Светог Петра, у чијој се близини налази. У цркви из XIII века налази се ренесансни олтар осликан сценама смрти, распећа и вазнесења Исуса. Кров је из готског периода, а у цркви постоје и оргуље.

Црква Светог Петра је најстарија ришка црква. Изграђена је 1209. године, и представља пример средњовековне архитектуре на Балтику. Током Другог светског рата црква је спаљена, а обновљена је 1973. године. Црква је позната и по металном звонику до којег води лифт и са којег се пружа прелеп поглед на град и реку. И сам звоник са петлом на врху препознатљив је симбол града.

Занимљиво је да се на крововима ришких цркава (Ришке катедрале, Цркве Светог Петра и Цркве Светог Јакова) уместо крстова налазе ветрокази у облику петлова. Ветрокази су имали практичну улогу у време плодибде једрењака, док су петлови значајни на симболичком нивоу. Према хришћанском веровању, петао је будан бранилац од зла, чија јутарња песма може да отера зло. Зато се петлови постављају што је више могуће, како би се њихова песма чула што даље и штитила град. За петла на торњу Цркве Светог Петра везана је занимљива легенда. Према веровању, приликом сваке обнове торња (а торањ је, као и црква више пута страдао), градитељ мора да се попне на леђа петла, попије чашу вина, а затим баци чашу на земљу. Торањ ће опстати онолико година на колико се комада чаша разбије. Године 1746. градитељ Јохан Вилбурн бацио је винску чашу, али се чаша није разбила, јер је упала у пласт сена. Становници Риге били су забринути, страхујући да ће торањ ускоро страдати. Ипак, торањ је опстао скоро два века, до Другог светског рата, до Петровдана, 29. јуна 1941. године, када је црква спаљена. Приликом реконструкције торња 1970. године, постављен је седми петао тежак 158 килограма, висок 153 cm, а од кљуна до репа дугачак 210 cm, израђен од бакра, а затим позлаћен. Након што је постављен, архитекта је попио чашу шампањца, а затим бацио чашу која се разбила у безброј комада, уливајући наду грађанима Риге да ће торањ вечно трајати, а град бити безбедан.

Три брата је назив за старе очуване стамбене зграде у Риги, које се налазе једна до друге у улици Маза Пилс, на бројевима 17, 19 и 21. Зграда на броју 17 је најстарија камена стамбена зграда у граду. Ове три зграде представљају одличан пример градње од краја XV до XVII века.

Рига се због бројних грађевина у стилу сецесије (француски арт нуво, немачки југендштил, аустријска сецесија) сматра правом

престоницом овог стила у архитектури. Уметници и стручњаци су проценили да је 40% грађевина у центру Риге изграђено у стилу арт нувоа. Нису само фасаде украшене, већ је и унутрашњост објеката украшена у истом стилу. Од 800 грађевина, најлепши примери налазе се у Елизабетиној и Албертовој улици, као и делу града где се налазе амбасаде. Уметници нису само копирали елементе овог стила из других земаља, већ су унели и елементе летонске традиције.

Трг на ком се налази Градска кућа један је од значајнијих у граду. Трг је обновљен, након што је у Другом светском рату уништен. Трг окружује неколико занимљивих грађевина (између осталих и Кућа Црноглавих), а у његовом средишту се налази и статуа Роланда. Роланд, рођак Карла Великог, познат по строгој, али правичној владавини постепено је постао симбол правде у Северној Немачкој. Првобитна статуа подигнута је 1897. године, али је уништена у Другом светском рату. Приликом свеобухватне обнове трга након Другог светског рата, подигнута је копија статуе.

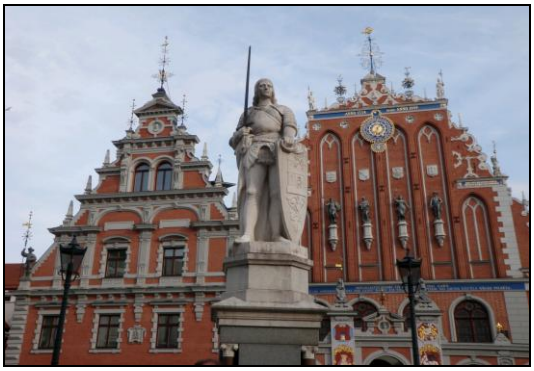

Статуа Роланда испред Куће Црноглавих

Кућа Црноглавих била је место окупљања неожењених трговаца и власника бродова. Зграда изграђена у XIV веку била је престижно место за окупљање. Након што је оштећена у Другом светском рату, зграда је обновљена, фасада украшена у духу холандске ренесансе, а плафони осликани. У згради се данас налазе туристички информациони центар и музеј. На горњим спратовима су балске дворане, док се у подруму налазе изложбе о трговини у Риги и вински подрум.

Барутна кула је једна од кула које су чиниле део градских зидина. Изграђена је у XIV веку, када је била позната као Пешчана кула. Данашњи изглед и назив добила је у XVII веку, од када се у њој чувао барут. Од 1919. године у кули се налази поставка Летонског војног музеја. Део градских зидина је и Шведска капија, једина преостала капија градских зидина.

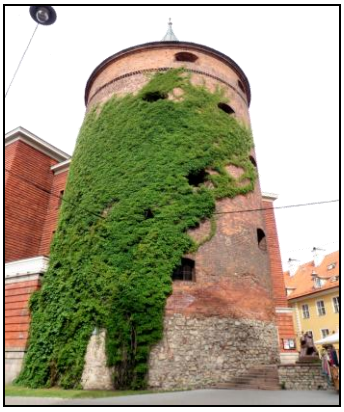

Барутна кула

Трг Ливу је још један од значајних тргова у граду. Овај трг уоквирује неколико важних грађевина (између осталих, Велика и Мала гилда). На тргу постоје бројни ресторани и кафеи, а у току лета на тргу се одржавају концерти.

Велика гилда (еснафски дом) окупљала је трговце, који су претходно били чланови Куће Црноглавих. Данас је у овој згради Летонска филхармонија, а највећу вредност представља њена спољашњост. Мала гилда окупљала је занатлије. Попут Велике гилде, ни она није отворена за посетиоце.

Кућа црне мачке налази се поред Велике гилде, а позната је по фугурама мачке које се налазе на крову. Легенда каже да је кућу изградио трговац, којег нису примили у Велику гилду. Своје незадовољство изразио је постављањем фигура мачака подигнутих репова на крову и њиховим окретањем према Великој гилди.

Главна пијаца се налази у близини Старог града, железничке и аутобуске станице. Састоји се од четири међусобно повезана павиљона,

складишта и отвореног простора. На пијаци могу да се пронађу свеже воће и поврће, свеже месо са оближњих фарми, свежа и усољена риба, млеко, сир, мед, прави домаћи хлеб. Туристи који посете пијацу у прилици су да осете свакодневни живот становника Риге.

У близини главне пијаце, налази се уметничка четврт Спикери. У некадашњим складиштима, данас се налазе изложбени простори, атељеи и галерије бројних уметника. Осим изложби, овде се одржавају и концерти.

Сат Лаима подигао је познати летонски произвођач чоколада, а грађани Летоније сматрају да им сат доноси срећу.

Споменик слободе је један од најважнијих симбола летонске независности, слободе и суверенитета. Подигнут је за време прве независности, у част страдалих војника у Летонском рату за независност. На основи споменика налази се мото „За отаџбину и слободу“. На врху споменика од гранита, травертина и бакра налази се статуа жене са три звезде, које представају три летонске регије. 14. јуна 1987. године код споменика се окупило 5000 људи, који су положили цвеће и оживели покрет који је тражио независност. Крај споменика стражари почасна гарда сваког дана од 9 до 18 часова, а смена гарде сваког сата занимљив је призор. Споменик је и уобичајено место окупања Летонаца, као и место одржавања различитих свечаности.

Парк Еспланаде налази се поред Споменика слободе. Парк је пројектовао Немац, Георг Купхалт 1915. године. У парку се осим лепог шеталишта, водене површине и мостова налазе и Национални музеј уметности, Ришка православна црква и сат, поклон Кобеа, града са којим је Рига побратимљена.

Саулес Акменс је облакодер висок 28 спратова. Већи део зграде представља пословни простор Сведбанке, која је најпре желела да изгради петнаестоспратницу, али је пројекат измењен. Тако је данас ова зграда висока 123 метра. а од ње су само виши ТВ торањ и Црква Светог Петра.

ТВ торањ у Риги је висок 368 метара. Овај бетонски торањ је један од три ТВ торња у свету са троножном основом (Авалски торањ и Жижков ТВ торањ у Прагу). Изграђен је на ади у Западној Двини. На висини од 97 метара налази се платформа за разгледање. Овај торањ је највиши у Европској унији, а трећи у Европи, после тв торњева у Москви (Останкино) и Кијеву.

На само пар километара од центра Риге, на другој обали Западне Двине налази се Пардаугава. Ово је део града познат по објектима дрвене архитектуре из XIX века. За разлику од других делова Европе, где су дрвене куће рушене, овде су пажљиво сачуване. Најбољи примери дрвене архитектуре налазе се у улици Калнциема. Неке од кућа претворене су у кафиће и ресторане, али и места на којима се одржавају креативне радионице и семинари.

Туристи који посете Ригу могу да погледају квалитетан уметнички програм у Летонској националној опери. Поред тога, у Риги постоји велики број занимљивих галерија и музеја. То су: Национални музеј уметности (посвећен развоју уметности у Летонији, Русији и Балтику, од XVIII века до данас), Музеј окупације Летоније 1940-1991. (посвећен руској и нацистичкој окупацији), Музеј националне историје, Музеј историје Риге и навигације, Музеј Јевреја у Риги (посвећен животу Јевреја, који у Риги живе од XVI века, са посебним освртом на страдања током Холокауста; у музеју су доступне информације о рушењу синагога, као и о Летонцима, праведницима међу народима), Музеј Сунца (посвећен митологији везаној за Сунце и његовој улози у летонској култури), Етнографски музеј на отвореном, Летонски музеј фотографије, Музеј позоришта, Музеј авијације, Музеј железнице, Музеј мотора (у стамбеној четврти, осам километара од центра; велику колекцију мотора и аутомобила употпуњују и вредни аутомобили који су припадали Стаљину, Брежњеву и Хрушчову), Музеј порцелана, Фармацеутски музеј и многи други.

Посебну пажњу у Риги туристима могу да привуку и бројне активности које пружају разне агенције. Тако у Риги можете да возите картинг или џипове по неприступачним пределима, скачете са банџи џампа, возите се боб стазом или на санкама које вуку хаскији, пуцате из калашњикова, уживате у панорамском лету над Ригом и другим подједнако узбудљивим активностима.

Богато културно и историјско наслеђе, архитектура која сведочи о претходним вековима, прелепи тргови и паркови, гастрономски специјалитети, различите активности и пријатни људи одлични су разлози да посетите Ригу, занимљиву престоницу на обали Балтичког мора.

Алекса Попадић